

PRESENTACIÓ

La revista que posem per primer cop a les vostres mans, *Barcelona. Quaderns d'Història*, pretén assolir la qualitat de vehicle usual i idoni per donar a conèixer els resultats de les investigacions que constantment es porten a terme en la dilatada esfera de la història de Barcelona.

No és que la pretensió de respondre a l'interès proverbial dels ciutadans del cap i casal de Catalunya pel seu passat col·lectiu amb una publicació d'aquest gènere sigui nova. Ben al contrari: és molt antiga. És el context cultural el que ha anat canviant al llarg dels anys i el que, en conseqüència, motiva la relativa novetat de formes i continguts que us proposem.

Dins l'Ajuntament de Barcelona, la política de publicacions de caràcter històric arrenca dels temps anteriors a la revolució liberal, però no va assolir una continuïtat clara fins l'any 1886, amb la creació d'una Delegació integrada per Francesc Carreras Candi i Frederic Schwartz. Encarregats de dirigir el programa de publicacions, aquests homes, que compartien vocació d'historiadors i pràctica com a polítics locals, agafaren el model aleshores consagrat per l'erudita dinastia dels Bofarull a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i dissenyaren una *Col·lecció de documents històrics inèdits de l'Arxiu Municipal de la ciutat de Barcelona*, inaugurada el 1892 amb el primer volum del *Dietari de l'Antich Consell Barceloní*, i revalidada, el 1912, amb el primer volum de les *Rúbriques de Bruniquer*.

Un cop constituïda el 1917 l'Oficina Municipal d'Investigacions i Publicacions Històriques, s'encetà una nova línia de treball amb el primer fascicle de *Recull de documents i estudis*, datat el maig de 1920. No era encara una revista, sinó, com molt bé expressava el títol triat, un aplec d'alguns treballs monogràfics. El tercer fascicle d'aquest intent, publicat el 1923, consistia íntegrament en un estudi monogràfic signat pel gran medievalista Ferran Valls i Taberner. Després, la sèrie va quedar estroncada.

Cal esperar l'any 1945, poc després de la creació de l'Institut Municipal d'Història, per trobar un producte més apropiat a la forma clàssica de la revista d'història: *Barcelona. Divulgación històrica*. Era un enfilall de breus articles sobre qüestions concretes elaborats bàsicament pel personal del mateix Institut i destinats d'antuvi a ser llegits davant els micròfons de Ràdio Barcelona. Malgrat l'explicable modèstia de la presentació d'aquesta revista, sense gaires requisits d'erudició, la sèrie dels vuit volums organitzats pel seu primer director, Agustí Duran i Sanpere, fins l'any 1951, testimonieja l'existència d'una estimable i molt diversificada activitat investigadora dins la institució municipal i fa de *Divulgación històrica* una publicació de consulta obligada per als estudiosos locals.

Tant la capçalera de *Documentos y estudios* com la de *Barcelona. Divulgación històrica* foren ressuscitades vers 1960 per Pere Voltes Bou, successor de Duran i Sanpere com a director de l'Arxiu Històric de la Ciutat. S'hi aixoplugaren productes progressivament allunyats de l'esperit original d'ambdues sèries, sense acostar-se, tanmateix, a la forma clàssica de la revista d'història, que implica no sols regularitat en l'aparició sinó

també una estructura estable i diversificada. La derivació final d'ambdues sèries vers la història econòmica anunciava el pas següent, que fou la creació dels *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña*, dirigits per Voltes i vius entre 1969 i 1980.

També arran de la successió de Duran i Sanpere, l'any 1960, Frederic Udina i Martorell, nou director del Museu d'Història de la Ciutat, organitzà la publicació periòdica que, ara com ara, respon millor a les exigències d'una revista professional d'història: els *Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad*, extingits igualment el 1980.

Al marge de les motivacions personals i de les peripècies institucionals que hi ha al darrere del sorgiment i del desenvolupament paral·lel d'una revista d'investigació lligada a ca l'Ardiaca i una altra generada a can Padellàs, la dualitat dels *Cuadernos* respon a fenòmens dotats de gran lògica. En el fons, el fet reflecteix la progressiva divisió del treball a l'interior de les ciències històriques, amb aproximacions al passat cada vegada més analítiques i allunyades les unes de les altres. La projecció local d'aquest fenomen internacional significava, d'una banda, l'endinsament en els camins cada vegada més rigorosos de l'arqueologia, en un esforç atiat per les troballes de la ciutat romana al subsòl del denominat Barri Gòtic, i, d'una altra, l'atenció als aspectes econòmics i socials del procés històric i als temps moderns i contemporanis, una directriu impulsada amb gran energia per Jaume Vicens i Vives des de la Universitat.

Entre aquestes dues especialitzacions divergents i que sortosament s'han anat consolidant en el panorama de la investigació catalana i barcelonina, l'etapa medieval havia quedat en un relatiu segon terme. És significativa la dispersió dels articles referits a l'etapa més clàssica de la història de Barcelona, la del règim municipal autònom, entre les dues revistes darrerament mencionades, sempre en una posició minoritària respecte als ingredients principals, potser menys escabrosos des del punt de vista polític. I no és pas significativa perquè denoti una suposada crisi de la historiografia medieval, declarada més d'un cop però en el fons inexistent, sinó perquè indicava un cert desdibuixament de l'objectiu essencial de tots plegats, que no podia ser altre que reconstruir la història de la ciutat de Barcelona, en totes les facetes contrastades i en la natural, però de vegades sorprenent, continuïtat i recurrència.

Barcelona. Quaderns d'Història neix com el primer i més general òrgan d'expressió periòdica del renovat Institut Municipal d'Història, una institució complexa que tracta de sumar en un únic projecte, justificat per la mateixa unitat de la peripècia plurisecular de Barcelona, les tasques d'homes i dones formats tècnicament en especialitats diverses. És per això que els membres del Consell de Redacció ens sentim hereus tant dels antecedents immediats, que són els *Cuadernos* dels arqueòlegs i els *Cuadernos* dels historiadors econòmics, com de la diversificació investigadora i de la voluntat d'arribar al públic ciutadà reflectides en la revista radiofònica dels anys 40, com també, i no pas secundàriament, del gran corrent historiogràfic que abans de tot això havia consagrat el règim del Consell de Cent com la columna vertebral de la història barcelonina.

Encabir de manera harmònica i significativa, en una única publicació, les recerques produïdes pels historiadors professionals especialitzats en les diverses etapes i facetes del passat, com també els treballs d'interès històric generats per investigadors procedents d'altres disciplines, com ara geògrafs, arquitectes o juristes, demana una estructura que faci compatible la imprescindible diversitat de continguts amb la concentració d'informació sobre determinats punts.

Per tal d'assolir aquest equilibri, la revista s'organitza en les seccions següents: una primera, *Monogràfica*, que aplegarà estats de la qüestió, articles d'aportació i documents al voltant d'un tema específic de la història barcelonina; una segona, *Miscel·lània*, que reunirà articles d'investigació sobre aspectes diversos; un apartat de *Notes*, on tractarem d'oferir una informació concreta i breu sobre les novetats aparegudes en el camp de la recerca sobre Barcelona; i una part final de *Bibliografia*, on alter-

narà la informació general sobre publicacions recents amb les bibliografies concebudes des d'una perspectiva sectorial o d'etapa, tot oferint posar a disposició dels lectors aquestes informacions en suport magnètic i com a bases de dades.

En aquest primer número, separat per tres lustres dels darrers lliuraments de les anteriors revistes d'història patrocinades per l'Ajuntament de Barcelona, ens hem vist impulsats de manera insensible a repetir els actes dels nostres predecessors de fa tres quarts de segle, que consagraren el gruix del primer fascicle del *Recull de documents i estudis* a donar una visió dels antecedents del seu intent i a oferir una llista de publicacions recents, en aquell moment les de l'any 1918. La nostra primera secció *Monogràfica* és dedicada, en efecte, a presentar les línies bàsiques de l'Institut Municipal d'Història, en les seves conformacions successives, com també a recapitular algunes de les aportacions més característiques que s'hi han produït. La secció de *Bibliografia* d'aquest volum ofereix, al seu torn, una panoràmica de l'excepcionalment ampli repertori de publicacions de tota mena referides a Barcelona i aparegudes durant els dos anys de culminació del compromís olímpic: 1991-1992.

Tant de bo l'empresa que ara posem en marxa tingui més sort que les seves predecessores, condicionades per la quasi permanent anormalitat política i finalment trunca- des totes enmig de les tempestes del segle XX. Creiem que la consolidació de *Barcelona. Quaderns d'Història* seria un senyal, modest però no superflu, de l'adveniment de l'anhelada normalitat cultural en aquest país i en aquesta ciutat.

EL CONSELL DE REDACCIÓ

